

GEERT DE VRIESE

**HET
GROOT
VERZET**

DE KOERS EN
WERELD
OORLOG
II

HOUTEKIET

Antwerpen / Amsterdam

© Geert De Vriese en Houtekiet 2020
Uitgeverij Houtekiet, Schaliënstraat 1 bus 11, 2000 Antwerpen
www.houtekiet.be
info@houtekiet.be

Omslag Herman Houbrechts
Vormgeving www.intertext.be
Foto's p. 120 © File from the Collection of the Righteous Among
the Nations Department (M.31.2/File no.), p. 170 © Belga/AFP

ISBN 978 90 8924 818 3
D 2020 4765 9
NUR 489

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of
openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Een aantal van de verhalen in dit boek verschenen eerder
in een andere vorm in het wielersblad *Bahamontes*.

No part of this book may be reproduced in any form, by print,
photoprint, microfilm or any other means, without written
permission of the publisher.

Inhoud

I	GEWAPENDE VREDE	7
	De Omloop van de Slagvelden	9
	Voor (en tegen) vrouw en vaderland!	23
	Het groot verzet	37
	Bloed aan de regenboog	55
II	OORLOGSDADEN EN DODEN	61
	De wereldkampioen die weigerde zijn arm te strekken	63
	Torhout-Buchenwald-Torhout	85
	Ronde van Vlaanderen 40-45	95
	Gino, de Giro en de Holocaust	107
	Vertrokken als baanwielrenner, teruggekeerd als bevrijder	123
III	WAPENSTILSTAND?	133
	Goud tussen pijn en puin	135
	De oorlogstafel van Coppi	155
	De tweede Spaanse burgeroorlog	173
	Nazi/Stasi	191
	Meer lezen?	197
	Over de auteur	200

I

**GEWAPENDE
VREDE**

De Omloop van de Slagvelden

*‘De velden lagen nog vol met tienduizenden
huiveringwekkend verminkte lijken. Een klamme geur
van verrotting, dood, modder, olie en cordiet borrelde op
uit de levenloze aarde’*

Soldaten strompelen, struikelen en sterven. Geen mensen meer, maar schaduwen. Ontzield en geslachtofferd tussen kraters en kadavers. Ze vervagen. Zwart, wit en korrelige schakeringen grijs vloeien over in een pastoraal kleurenpalet. Wit, groen en rood. Grafstenen, grasvelden en klaprozen. Maandag 11 november 1918, wapenstilstand. En gaat nu allen heen in vrede, amen.

Zijn we allemaal al niet eens verleid geweest door die beeldillusie van het einde van de Grote Oorlog? Bedwelmd door gelikte promotiefilmpjes voor tentoonstellingen, massaspektakels, tv-series en godbetert een musical, terwijl we heus wel weten dat de met modder, bloed en andere gore smeerlapperij besmeurde gesneuvelden echt niet van vandaag op morgen een hagelblanke laatste rustplaats hebben gekregen in toerismevriendelijke *Flanders* en andere *fields*.

Vele vaders, echtgenoten en zonen blijven nog lang achter in stinkende poelen, sommigen voor altijd. Kanonnenvoer, van elke waardigheid beroofd tot ver na de dood. En nee, ker-

ken, huizen en stallingen herrijzen op dinsdagochtend 12 november 1918 echt niet als bij toverslag uit het steengruis.

En toch.

Hoe groot de oorlog ook geweest is, het kleine is er niet door vermorzeld. Natuurlijk luiden de vaderlandslievende triomfklokken oorverdovend luid. ‘HIP! HIP! HOERA!’ jubelt *Gazet van Antwerpen* op 18 november 1918 in hoofdletters op de voorpagina van zijn eerste naoorlogse editie. ‘*We zijn verlost van de ijsselijke nachtmerrie die ons borst en hart verpletterde, ons den adem afsneed en gansch ons wezen in boeien verlamde. Vier jaar lang hebben we schrijnend wee getorst, ons kruis van calvarieberg tot calvarieberg voortgesleept, gal gedronken met volle teugen.*’ Uitgerekend wij, Belgen. ‘*Wij, die naar Afrika togen om den slavenhandel uit te roeien, hebben gezocht in slavernij, vernederd, belasterd, uitgeplunderd, mishandeld, vertrappt, gemarteld door onmeedogende dwingelanden.*’ De Belg als bevrijder van de Congolees. Welkom, meteen, in een andere illusie.

In diezelfde nochtans slechts twee pagina’s tellende krant tinkelen toch ook meteen weer de belletjes van alledag: ‘*Met valsche sleutels geraakten kwaaddoeners binnen in een woning en maakten er zich meester van eene bedsprei.*’ Een paar dagen later al volgen de kleine advertenties met kleine besognes. ‘*Gevraagd: proper meisje, goed kunnen kuisschen*’, ‘*Verlooren: klein ros hondje, 13 jaar oud, 2 tanden*’.

En wat zou het leven zijn zonder...? Juist, ja. ‘*SPORT – Antwerp Football Club heeft besloten zijn terrein ter beschikking te stellen der soldaten die zich wenschen te oefenen.*’ In het wielrennen gaan de overdekte velodrooms al snel weer open, alsof het een winter is als alle andere. Maar koersen op de weg, dat is natuurlijk een ander verhaal. Al helemaal in de beurs gebeukte Westhoek. De cijfers die auteur-journalist Erwin Verhoeven (*Het Laatste Nieuws*) in 2018 aanhaalt bij de honderdste verjaardag

van het einde van de Grote Oorlog zeggen alles: ‘In de frontstreek is een zone van zestig kilometer lang en twintig kilometer breed met de grond gelijkemaakt. Ieper, Diksmuide en Nieuwpoort en tweeënzestig dorpen zijn zo goed als of helemaal verdwenen. Poelkapelle telt in maart 1919 welgeteld één inwoner. Zij die de streek bezoeken, vrezen dat hier nooit nog mensen kunnen wonen.’ Laat staan fietsen. Om al helemaal te zwijgen over een meerdaagse koers die ook nog eens de frontwoestenij aan de andere kant van *de Schreve* aandoet.

En toch.

In januari 1919 gaat de vlag uit voor de nieuwe wielerkalender. Welkom terug, Parijs-Roubaix, Ronde van Vlaanderen en Tour de France! Er komt zelfs een prestigieuze koers bij. Een Franse rittenwedstrijd die tussen 28 april en 11 mei ook ons land zal aandoen: Le Circuit des Champs de Bataille, de Omloop van de Slagvelden. De eerste Omloop van de Slagvelden blijkt later ook de enige te zijn. In tegenstelling tot de eerste Grote Oorlog. Terwijl dat op dat moment nochtans net het minst waarschijnlijke van de twee lijkt.

Nooit meer oorlog, nietwaar? Geen tweede bloedbad op wereldschaal. Het *má*g niet en het *zál* ook niet, omdat het niet meer *kán*. Daarvoor staat de Volkenbond al in de steigers. Die voorloper van de Verenigde Naties als internationaal forum dat conflicten bespreekbaar en beheersbaar zal maken, zodat ze niet uitmonden in militaire confrontaties.

En bovendien, is het – zoals de geschiedenis dan al meermaals heeft uitgewezen – altijd dreigende Duitse gevaar niet voorgoed bezworen? Het Verdrag van Versailles is immers bijna klaar voor ondertekening. De hoektanden van de aanvalshond gaan eruit, zijn snijtanden worden afgevlakt tot stompjes. Door een ingrijpende ontwapening, om te beginnen. Meer dan een beroepsleger van 100.000 soldaten mag

Het Verdrag van Versailles stuurt de Duitse aanvalshond niet alleen terug in zijn hok, hij gaat ook gecastreerd aan de ketting.

Duitsland niet meer hebben, en onder meer zware pantser-tanks, duikboten en grote oorlogsbodems zijn helemaal verboden. Net zoals een luchtmacht en nieuwe versterkingen aan de kust en de grenzen.

Versailles stuurt *den Duits* niet alleen terug in zijn hok, hij gaat ook geschoren en gecastreerd aan de ketting. Het Rijnland is verboden terrein voor zijn troepen en de Volkenbond neemt het bestuur van het Saargebied over. De overzeese kolonies en andere stroken van het Duitse Rijk worden zonder meer geannexeerd – Eupen en Malmédy bijvoorbeeld door België – of anders ingekleurd op de landkaart.

Het verdrag dwingt Duitsland ook tot een deemoedige biecht zonder bijbehorende absolutie. Een schuldbekentenis dat het als enige verantwoordelijk is voor alle materiële oorlogsleed. Het moet bijgevolg alle geleden schade vergoeden, en de inbeslagname van alle buitenlandse tegoeden volstaat daarvoor niet. Aan Frankrijk en België alleen al moet het naoorlogse Duitsland herstelbetalingen doen die hoger liggen dan zijn Bruto Nationaal Product.